

Strom storm – 3. 10. 2023

**autor: Daniel Kupšovský (2022), dramaturgie Marek Mojžíšek a Terezie Jirásková,
zvuk Tomáš Pernický**

"Proč porážíte strom, který je úplně zdravý a máj na něm sojky hnízdo?" ptá se v dokumentu Strom storm jeho autor Daniel Kupšovský muže s motorovou pilou, který právě kácí kaštan před okny jeho bytu. Tenhle zážitek v něm vzbudil nejdřív vztek, ale pak i hlubší zájem o stromy a jejich osud ve městě. (ČRo Plus)

Studentský dramaturgický tým k výběru tohoto snímku:

Když se řekne boj, většina z nás si asi představí ozbrojený konflikt dvou či více stran. Takovou zbraní ale může být i motorová pila, která připraví o život ne jeden zdravý strom. Někteří lidé se tak rozhodnou bojovat proti kácení stromů, jiní zase musí svádět vnitřní boj, zda stromy ponechat či ne. A jaký vztah si vlastně my lidé, ke stromům vytváříme? Nejen tato témata, ale i mnohá další s kácením stromům spojená, otevírá ve svém dokumentu autor Daniel Kupšovský.

Dokument je dynamický a rychlý, je to autorský záměr? Jaká za tím byla myšlenka?

Nikdy jsem nedělal časosběrný dokument. Tento nebyl časosběrný v tom, že bych sledoval život něčeho po dobu tří let, ale spíš to bylo tak, že jsem si nahrál pána, protože jsem byl fakt dopálený, a pak jsem to chvíli řešil s úřadem a policií, protože se ten strom rozřezával a on si ho odvážel... Mimochodem pokuta 5 000 je směšná, protože kdyby to dřevo prodal, tak z toho má několik desítek tisíc.

Dynamika vznikla z toho, že jsem měl za ty tři roky strašnou spoustu materiálu. Ani jsem nevěděl, co budu vyprávět. Jenom jsem pátral po tom, co se děje. Nevěděl jsem, proč mám tenhle pocit, proč se mě, člověka, který nemá nijak významný vztah k ekologii, najednou dotýká, že někde porážejí stromy. Říkal jsem si, jsem normální? A tak jsem to sledoval a dopátral jsem se ke spoustě věcem. Z toho jsem musel sestříhnout půlhodinu a ta půlhodina z objemného materiálu se zdá taková dynamická.

Co jste cítil, když jste byl na inspekci životního prostředí a bavil jste se tam s tím pánem a on říkal, že udělí pokutu 5000 korun?

Tam není celá jedna část, kdy jsme se o tom bavili. Říkal jsem: „To přece není možný, pět tisíc je hrozně málo.“ On ale říkal: „Ten pán měl ale soudní posudek.“ Zaplatil si soudního znalce, který mu udělal soudní posudek, že je strom nebezpečný, že se může vyvrátit, což nebylo možné, ale když si zaplatíte soudního znalce, tak vám napíše, co potřebujete. Takže to byl důvod, proč snížili původní částku, která měla být dvacet tisíc. Je sice majitel domu, ale není firma, je jen osoba. Takže na základě znaleckého posudku to snížili.

Strom měl na svém pozemku, nebo na veřejném?

Na svém pozemku. Je to pozemek, který je v městské části, která za to zodpovídá a on ho tam nezasadil. Má sice pozemek, který mu katastrálně patří, ale tím, že je to ve městě, tak tu dřevinu nemůže pokácet, jak říkal arborista.

Do té doby jsem nevěděl, že se stromu říká dřevina. Původně jsem chtěl, aby se to jmenovalo „Citový vztah ke dřevinám“. Hrozně mě pobavilo, jak ten pán řekl tuhle větu, ale na Wawe mi to zatrhli, tak jsem vymýšlel jiný název, až jsme dospěli ke Strom stormu.

Sbíral jste materiál poměrně dlouho, proč je tam jedna respondentka přes telefon? Nenašli jste společný čas?

Je to tak. Nenašli jsme společný čas. Domlouvali jsme se několikrát, několikrát jsem to já musel zrušit, několikrát to ona musela zrušit. V průběhu tří let jsem přestal používat auto. Takže pro mě některé věci po dlouhých letech motorismu, jsou nedosažitelné. Dojet do Častonice pro mě v tu chvíli bylo nemožné. Bylo to taky na poslední chvíli, protože kauza s Častonice se dělá ve chvíli, kdy jsem už stříhal dokument. Takže jsme toho času opravdu moc neměli.

Nahrával jste souseda, jak to tam funguje eticky? Když jste byl v ráži, tak jste se ho nezeptal: „Můžu si vás nahrát“. Nakonec jste to tam nedal...

Do dneška mě to mrzí. Stejně by ho nikdo nepoznal. Neřekl jsem, kde bydlím. On by tam měl jen svůj hlas, nebyla by tam jeho tvář, byť to video mám natočené...

A je to v pohodě?

Řešili jsme to, proto jsme to vystříhli. Ale do dneška mě mrzí, že to tam není. Měli jsme opravdu těžkou přestřelku, výměnu názorů, kdy mi říkal: „To jsem přesně věděl, proto jsem si nechal udělat ten posudek, protože jsem věděl, že se najde nějaký píp, kterej hnedka přijde, když to budeme kácet.“ Volal jsem i policii, která nepřijela, to je zase věc, kterou jsem tam nedal, protože by to bylo proti policii, a to jsem nechtěl, protože příběh je o vztahu ke stromům.

Chtěl jsem za ním přijet, a ještě s ním udělat rozhovor. Vyměkl jsem a nechtěl ten konflikt žít. Když už se s tím po roce smíříte, a pak už jsem se přestěhoval a bylo mi to jedno... Tak jsem si říkal: „Tak já za ním pojedu a budem to trauma znovu prožívat. On to svoje a já to svoje.“ Tak jsem se na to pak vykašlal.

Ví ten pán, že jste o něm natočil dokument?

Myslím, že jo, protože jsem se znal s několika partajemi z jeho domu, které mám na Facebooku, kteří to samozřejmě slyšeli. Tak si myslím, že mu to sousedi řekli.

Štve mě to kvůli tomu, že má dům v části Prahy, kde jsou rodinné domy a když jsem si ho vyhledával na internetu, tak je majitelem rodinného domu, kde se normálně topí dřevem. Takže nám pokácel strom, aby měl v zimě čím topit, což mi přijde... Ten strom tam stál sto let a on ho za jednu sezonu spálí. To je další nespravedlnost, kterou jsem cítil.

Není to i tím, že když tam nebydlí, tak k tomu nemá vztah? Stromy, které nejsou na našem území, nám jsou vlastně jedno, takže mu to bylo jedno, takže se to dá celkem pochopit...

Dalo by se to pochopit, kdyby řešil reálně to nebezpečí. To by tam bylo, ale to by musel ten strom být ještě starší. On by šel prořezat, to se běžně dělá, zvlášť ve dvorech, kde si lidé stěžují, že jim tam nejde světlo. Tak se prořeže a nechá se tam nějaká část, aby to aspoň

fungovalo dál. Protože to není jenom o estetice, ale i o ptácích, kteří si zvyknou vracet se na svoje místo. Toto byla velmi smutná situace.

Co byl prvotní impuls pro vznik dokumentu? Byl to ten okamžik, kdy jste velice akčně vyběhl ven s telefonem?

Ne, ne, ne. To jsem točil, že to není možné, že to musím někomu ukázat.

Kdy vás napadlo, že to bude dokument?

Když nepřijela policie. Volal jsem jim potom, to mám taky natočené, a oni se se mnou vlastně vůbec nebavili. Pak už jsem nahrával ten hovor, když nepřijeli a já jsem jim volal, a říkal jsem si: „To si nahraju, protože to ještě rozmáznu.“ To jsem ale nakonec neudělal.

Když jste dělal rozhovor s bratrem a v pozadí byla pila, točil jste to při kácení a při zvuku pily, nebo to byl zvuk dodaný později, aby to vypadalo, že se teď v pozadí kácí strom a já se ptám svého bratra?

Bylo to tak, že jsme na to chvíli koukali, protože to je moment, kdy si říkáte, jestli náhodou neumřete. Takže chvíli jsme to sledovali, a pak jsem bráchovi řekl: „Pojď dozadu“, abychom to mohli natočit a před námi řezou chlapi a my si vyměnili pár vět. Pak je další situace, která už je v tichu a kterou jsme dělali, když už bylo uklizeno.

Za mě by to byla dobrá tečka: „A teďka jsou pokácené naše stromy“, nebo tak nějak to zaznělo. Co vedlo k tomu tam dodat ještě rozhovor s bratrem o tom, jak to vnímáte a jak jste to prožívali?

To bezpečí, protože pro mě ta pointa, že jsme to udělali, bylo bezpečí. Rozumím i tomu, když někdo pokácí zdravý strom, zvlášť při těch vichřicích, nebo tornádu... V létě bylo tornádo a v zimě jsme to pokáceli, protože jsme měli strach. Takže bezpečí považuji za něco, co je propustka k tomu, aby člověk mohl pokácet zdravý strom. Protože ty naše stromy byly zdravé, jenom byly nebezpečné.

Na několika místech mluvíte nespisovně, v naraci myslím ne, ale v doprovázení, nebo když se ptáte lidí, tak jo. Do jaké míry se do toho pouštět, nebo na kolik to opravovat? Jak tady s tímto zacházet?

Když dělám rozhovory v reálu, tak mluvím, jak mi zobák narostl. Funguje to i pro vyjádření emocí. A když píšu komentáře, tak je píšu, protože je píšu pro rozhlas.

Spíš neumím mluvit spisovně, když jsem v té situaci a přemýšlím, na co a jak se zeptám. Neumím se přepnout do toho moderátorského módu. Je to balanc mezi přirozeností a spisovností. Asi bych to dokázal, ale asi by to ztratilo něco dalšího.

Hodně mě překvapil komentář ohledně toho, že lidem na vesnici jsou stromy jedno, protože jich tam je hodně. Docela se mě to dotklo, protože jsem ze Šumavy a máme tam pořád problém s úbytky velkých lesních celků a v krajině to jde strašně moc vidět. Přemýšlel jste nad tím, proč to tam vlastně je? Pochopila bych, kdyby to tam vůbec zmíněné nebylo, zároveň bych pochopila, kdyby to byla reakce na člověka na vesnici, kterému to je jedno...

Proto je tam ta moje věta s mechanismem, proč nám to vadí. Není to o tom, jestli žijeme ve městě, nebo na vesnici. Je to o tom, že když si na to zvykneme, tak se špatně odvyká. Je to jako s čímkoliv, nemusí to být strom. Asi by to tam ale nemuselo být.

Jaký jste zvolil postup, jak se prohrabat třemi roky materiálu?

Časově jsem nad tím strašně vykrvácel. Jsem filmař a když točíte něco na film nebo video, tak tam máte omezený počet minut, nenatočíte všechno, jindy nemáte dobré světlo, něco nesedí a tak dál. Tak vypínáte kameru.

Od doby, kdy dělám zvukové věci, což je rok 2017, tak toho natočím strašně moc. Je to pak jenom o tom sedět a vybírat ty nejlepší věci. A pak mám místo půl hodiny třeba tři hodiny. Pak dělám různé sekvence, pak to sesadím a je to hodina, pak zase. A jsou to strašné hodiny a hodiny sezení u toho. Nedoporučuji. Myslím, že to spíš neumím.

Dramaturoval to Marek Mojžíšek, kdy se do toho pustil, ve které fázi?

Až první sestřih – ten víc než půlhodinový, měl zhruba 40 minut.

Jak moc do toho zasáhl? Bylo to více méně kosmetické, nebo to úplně přeskládal?

Moc do toho nezasahoval. Strašně záleží na dramaturgovi. Kdybyste měli tu možnost, vyberte si dramaturga, kterého to téma zajímá. Stalo se mi to už podruhé. Nejde dělat něco s někým, koho to téma nezajímá. Nechci teď být hnusný na Marka, ale myslím si, že kdyby ho to téma opravdu chytlo za srdce, tak z toho dokážeme vykresat víc. Nebo já budu mít pocit, že on mi s tím hodně pomohl. Teďka neříkám, že nepomohl, pomohl, ale vždycky je lepší, když tématu dramaturg rozumí nebo když je to jeho téma.

Nemůže být zajímavé mít do dvojice někoho takového, aby pomohl přiblížit téma i někomu, pro koho to není srdcové téma, aby tam měl věci, které ho zajímají?

Jo, pokud je to opravdu dobrý dramaturg a jde mu o to vyprávění a mluví do toho, jak vyprávíš, a ne, co vyprávíš. Stalo se mi, že jsem měl dramaturga, který mi řekl, že to, co dělám, není téma. Tak už není dramaturg. To je naprosto zásadní. Dělán dokument, mám natočenou spoustu materiálu, lidi mi dávají rozhovory na to téma a člověk mi řekne, že to není téma. To se opravdu nehodí. Neříkám, že to je špatný dramaturg, jen tohle nebylo jeho téma.

Kromě Marka je tu napsaná ještě Tereza Mojžíšková...

To je dramaturgyně stanice Wawe, která přijímá námět. Funguje jako akviziční dramaturg, který řekne: „Ano, to se nám líbí. To chceme, abyste zpracovali, to odvíjíme.“

Bylo snadné prosadit toto téma, nebo ho všemi deseti brali, protože společností rezonuje klimatická krize?

Jediný problém byl, že jsem v té době byl dramaturgem programové řady DokuVlna. Takže bylo divné, že dělám do své vlastní programové řady dokument, proto jsem si vzal k sobě Marka. Téma v té době opravdu velmi rezonovalo. Tím, že jejich cílová skupina jsou posluchači 18-30 let, tak se to docela hodilo.

Zároveň si dokážu představit, že by po tom mohl skočit i Plus. Je to velmi společensky závažné téma, možná by se to trošku jinak zpracovalo...

Oni to potom ještě několikrát vysílali na Plusu.

Jak reagovali lidé, které jste oslovoval na ulici? Byli zpočátku zaskočení mikrofonem?

Strčení mikrofonu k puse předchází to, že přijдете k tomu člověku, představíte se, řeknete, co děláte, pro koho pracujete, jaké máte téma a jestli byste mu nemohl dát ten mikrofon k puse. Takže to zas tak odvážné není. Někteří lidé řeknou ne, takže se jde dál. Nejhorší byl pan arborista, protože jsem vůbec netušil, že ten člověk, co si tam něco píše a kouká do koruny stromů, je to ten člověk, který rozhodl, že se vykáčí naše alej. Pak tedy změnil názor, protože lidi protestovali, ale byla to naprostá náhoda. A ještě se mě ptal, jestli znám tu ulici.

Vyvíjelo se v průběhu natáčení vaše osobní vnímání problematiky kácení?

Myslím, že o tom je celý ten dokument. Vyvíjelo se to a vyvíjí se to do dneška. Jde to pořád. Když jsem poslouchal ten začátek, tak mě to pořád dojímá a mrzí mě to. Myslím, že to bylo špatné rozhodnutí. A je to na furt.

Máte teď nějaký svůj oblíbený strom?

Dostal jsem jednu otázku a to bylo, jestli jsme, když jsme pokáceli ty dva stromy, zasadili nějaké nové. Tak nezasadili. A nemám tím pádem. Myslím, že bych měl zasadit nějaký strom, který bude můj oblíbený. Nemám. Mám ve druhém bydlíšti před oknem stromy, které rostou. Tak si říkám: „Ještě dva roky a budu se muset přestěhovat, protože tam nebude světlo.“ Užívám si to moc, to jsou moje oblíbené stromy, ty před okny.

V dokumentu je hodně zvuků hmyzu, ptáčků, atmosféry... Prozradíte nám, jestli se v postprodukci dodávalo něco ze zvukové banky, nebo to všechny jsou atmosféry, které jste si poctivě nahrál na místech a pak to jen dokreslovalo scény?

Je tam jeden zvuk ze zvukové banky, a to je zvuk sojky. Strašně se mi tam nelíbí a mrzí mě, že jsem ho tam dal. Mluvil jsem o sojkách, tak jsem chtěl být popisný. Dokonce jsem měl sojky i nahrané, ale nebyly použitelné. Zvukař mě pak přesvědčil, že má krásný zvuk sojky z banky, ale ona to navíc není ta naše česká sojka, takže mi to tam dodneška vadí. Je tam jenom jeden zvuk. Když se mi líbí nějaký zvuk, tak si ho nahraji, i když nevím, do čeho se použije.

Když jste náhodou narazil na arboristu, tak jste ho nahrával na mikrofon, co píchnete do telefonu, nebo jste měl u sebe zrovna rekordér?

On dělal celou Vinohradskou ulici, což je dlouhá ulice, co se táhne několika bloky. Chodím do práce tam a zpátky. Viděl jsem ho jeden den dole, pak druhý den o něco výš a třetí den už jsem si přinesl mikrofon. Takže tak jsem o tom přemýšlel několik dnů.

Jaký máte názor na používání telefonických nahrávek, když je krize?

Telefonické nahrávky mi nevadí, když na nich není postavený dokument. Někdy to nejde. Lidé jsou nemocní nebo jsou opravdu někde mimo, že se za nimi nedostanete. Je to líný přístup. Když už to někde je, neřeším, jestli k tomu měl člověk důvod, nebo ne.

Myslel jsem to spíš tak, že když vidíte arboristu a vyběhnete za ním s telefonem v ruce.

Nepoužil jsem to zatím, ale myslím si, že kdyby byla nějaká situace... Mám v telefonu nějaké takové situace nahrané, kdy jsem si říkal: „To nahraju a třeba z toho něco bude.“ A není, ale

být připravený takovým způsobem... Nemáte s sebou vždy nahrávací, které je kvalitní. Doufám, že mobily budou víc stereo.

Jak to vlastně s tou vaší ulicí dopadlo?

Pořád tam ty stromy jsou, ale městská část má teď dokonalou výmluvu, aby nemuseli vůbec nic opravovat. Nebude se tam nic kopat, protože tam jsou ty stromy, co jste si vyhádali... Je to pomsta. Je to i o opravě chodníků, neopravují tam chodníky. Stejně se to bude předělávat, takže proč bychom tady opravovali chodníky. Takže tam je vymletý asfalt. Všude jinde jsou kostky a tohle je jediná ulice, která má sice krásné stromořadí, ale nemá pořádné chodníky. Takže takhle to dopadlo. A já si myslím, že se stejně budou muset vykácet. Postupně je prořezávají. Rostou ještě do výšky... Já jsem ve druhém patře a už mám ty stromy přes celá okna a v momentě, kdy to přeroste, tak třeba paní pode mnou tam bude mít úplnou tmu. Takže v nějakém bodě stejně přistoupí k tomu, že vymyslí novou variantu, že se tam zasadí něco nového. Tentokrát to budou muset oznámit, budou muset mít plán, co tam chtějí udělat. Teď to bylo tak, že se stromy měli vykácet proto, že se tam dělali překlady vodovodů, plynovodů a spojů. Proto k tomu chtěli přistoupit, protože ty kořeny jsou všude. Stejně se to někdy bude muset řešit. Když praskne vodovod, tak to minimálně jeden strom odnese.

Jaká je teda budoucnost stromů ve městě? Jestli už nebude nikdy žádný pořádný strom ve městě, protože na to města nejsou dělaná...

Fakt asi jo. Oni tam nemají ani vodu. Muselo by se to vymyslet úplně jinak. Muselo by tam být zavlažování. Plýtvat pitnou vodou na zavlažování taky není úplně v pořádku... Máme stará města. Třeba se na to v nových městech bude myslet jinak.

Jak časté je, že lidé nahlašují nelegální kácení? Jak moc se to řeší?

Ta hysterie začala kolem roku 2018, jak bylo to horké léto, jak všude hořelo. Dvakrát do týdne byla zpráva, že se někde vznítil les, to do té doby nebylo. Lidi začali přemýšlet, že to asi opravdu není legrace a že možná pan Václav Klaus neměl pravdu.

Musel jste se nutit k odstupu? Abyste nebyl pohlcený a nebyl jen urputný bojovník?

Když se říká, že jsem to točil tři roky, tak to zní hrozně honosně, ale ono to znamená, že během těch tří let jsem si ten mikrofon vzal třeba dvacetkrát nebo třicetkrát. To není zas tak moc...

Přišlo mi divné, že na to reaguju. Nerozuměl jsem té své reakci, což byl důvod, proč jsem to začal točit.

Co vám přijde dobré na zvuku oproti obrazu, když chcete něco zachytit, natočit, povědět? V čem je pro vás čistě zvuková forma dobrá?

Tento dokument by nešel natočit do televize. Kdyby to byla televize, tak v životě neseženu toho člověka takhle náhodně na ulici a nebudu tam mít situace, které tam jsou. Nedostal bych tolik natáčecích dnů, protože v televizi na takový dokument dostanete maximálně deset minut. Na audio tvorbě je skvělé, že nosíte nástroj s sebou a můžete být sám. Nemusíte mít štáb, s nikým se nedomlouváte. Nemusíte bojovat s trémou lidí, protože lidi z mikrofonu nemají trému. Mají trému z toho, že na ně míříte kamerou a že nějak budou vypadat. A jak se neznají, tak jsou pak z toho zděšení. V tom je ten mikrofon jednoduchý a produkce jednoduchá. Když se rozhodnete někam jít, tak tam jdete a kolikrát nemusíte mít ani povolení. Je to o domluvě

s respondenty, a to se všechno může odehrát během chvilky, nemusíte nikam dlouho volat, žádat ho, kdy máte termín, nehodí se vám dopoledne, protože my odpoledne máme něco jiného a máme jen jeden den, který vám můžeme nabídnout, což je ta televize... Tady to máte všechno u sebe, můžete to natočit, pak si to sestříháte.

Když máte téma, které chcete zpracovat, tak je to ideální. Když jsem byl vedoucí tvůrčí skupiny, tak jsem často říkal filmařům: „Když budete mít téma, které budete rešeršovat a budete jezdit za lidmi jenom na první setkání, abyste si vůbec řekli, co ten člověk umí vyprávět, protože víte, že tenhle ten člověk má k tomu co říct. Ale když píšete scénář, musíte za ním nejdřív jet a zeptat se ho, abyste věděli, co vůbec říká. A když už tam jedete, tak to nahrajte.“ A když budete psát scénář do televize, tak už budete mít materiál do rádia a ten proces v televizi je dlouhodobý. Vy napíšete nějaký scénář. Oni čtyřikrát do roka mají programovou radu, schválí vám to a vy jdete do výroby třeba až další rok. Od vzniku nápadu do realizace jsou třeba dva roky. A během té doby můžete odvysílat tuhle tu věc v rádiu, a ještě se poučit, jak udělat tu televizní. Moc takových věcí nevzniklo, možná jedna nebo dvě, ale myslím, že je to způsob, jakým to jde dělat. Jen na to člověk musí myslet.

Pasoval dokument pro DokuVlnu, nebo jste prvně vytvořil dokument, a potom pro něj hledal prostor?

Začátek byl 2018, 2019 jsem ještě točil a 2020 jsem to nabídl DokuVlně. Takže dva roky jsem točil, aniž bych věděl, jestli to vůbec vznikne. Ale takových témat mám víc. A mám i témata, která se nedodělají, nevznikne tam pointa a nemá smysl to dotáčet.

Je ale důležité znát cílové publikum. Zvlášť teď v Českém rozhlase to je mnohem důležitější než dřív, protože každá stanice je nějak vyprofilovaná. Když jsme přinesli nějaký dokument, třeba dokument o umírání, na Dvojku, tak to běželo někdy ve čtvrtek v noci nebo večer a proč by tam nemohlo být umírání. Ale teď současná šéfredaktorka to má nastavené tak, že říká: „Já chci dělat poslechovost, potřebuji hodně posluchačů a nechci mít věci, které nejsou příjemné.“ Takže Dvojce nemůžeme nabídnout téma, které je o umírání nebo o nemocech, prostě jsou nepříjemná. Oni se profilují jako feel good stanice.

Jeden čas to byl trend a o umírání toho vznikla spousta. Zároveň si myslím, že to médium je pro to ideální. Není tam konfrontace s tím, že je to člověk, kterého vidíte, má nějaký výraz a vám je nepříjemné, když vám říká, že umírá. A když ho nevidíte a jenom ho slyšíte, tak je to snesitelnější.

Třeba teďka, jak točím Křivoklátsko, tak jsem to začal točit s tím, že nevím, pro jakou je to stanici. A pak jsem se ptal kolegů, jestli to nechtějí a Jakub Horáček, který dělá dokumenty pro Plus tak mi říká: „Tak já bych to chtěl.“ Tak jsem mu odevzdal vyšperkovanou verzi se všemi zvuky a on říká: „Začátek dobrej, konec dobrej, ale ten prostředek prostě ne, to není na Plus.“ A já: „Co si to dovoluješ“. Tak jsem se ho ptal a on říká: „To je celé o emocích. My jsme opravdu zpravodajská stanice. A dobrý emoce, když tam dostaneš, tak je to fajn, ale ty to máš jenom o těch emocích, já tam potřebuju dostat nějaký informace.“ Takže celý ten prostředek jsem zahodil a začal jsem to stavět na tom, co to vůbec je národní park, kdo má co proti, konkrétně, nějaké střety a tak dál. A předtím to bylo o tom, že mají lidi nějaké pocity a každý má jiné a teď se to mele – byl to jiný příběh. Teďka mám pátou verzi a stále nejsme hotoví.

Jak zpracováváte jako zkušený dokumentarista, když vám někdo řekne: „Tohle ne?“

Někdy je to těžké. Tentokrát jsem si to opravdu prožil. Kuba je strašně šikovný dramaturg a autor a myslím, že... Ví, co dělá, co chce a jaké má poznámky, což je dobře. Bylo to pro mě o tom, že jsem si říkal, že je to člověk o generaci mladší než já a já ještě točím „okay boomer“, který je o generačním střetu. Propojil jsem si to říkal si, že je strašně těžké, když někdo mladší, koho jsem tam přijímal, mi říká, že to, co jsem udělal, není dobrý. Je to hrozný útok na ego.

Pak to, když to předělávám a říkám si, že jsem ztratil um, že to neumím, že mi to nejde. Pak bylo takové období, kdy jsem ho ve své hlavě obviňoval. „On tomu vůbec nerozumí. To nepochopil“. Ve finále to skončilo tak, že jsem mu minulý týden chtěl psát, měl jsem telefon v ruce a chtěl jsem mu napsat: „Já to zahodím, nebudeme to vysílat.“ Teď jsme se dobrali k nějaké verzi, teprve včera, která je použitelná i pro mě a on z ní je taky nadšený, takže to doděláme. Ale tentokrát jsem si tím prošel velmi těžce. Někdy to je fakt těžké.

Kde sbíráte inspiraci? Když máte jasně dané „tak to chci“ a někdo vám řekne, že to není dobré, tak jak pak hledáte inspiraci, jak pokračovat dál? Posloucháte jiné audio dokumenty?

To ne, neposlouchám jiné audio dokumenty, abych získal inspiraci pro svůj, to ne. U dramaturgické práce je hrozně důležité, aby ta rada byla dobře míněná a konstruktivní. Hrozně záleží na tom, abyste toho autora znali a abyste se ho nedotkli, abyste znali, kde má hranice a třeba si ho i malinko ozkoušeli.

Já jsem takhle pravděpodobně nějakou svojí necitlivostí některé autory zastrašil. Měli jsme dobré téma, oni ho začali zpracovávat, už třeba něco natočili, a pak se mi s tím materiálem už nikdy nevrátili. Je možné, že jsem je zastrašil, nebo už to téma nebylo jejich, nebo se na to vykašlali, protože získali lepší práci. Ale přemýšlím o tom a myslím, že hodně záleží na tom, jaké zázemí a sebevědomí ten člověk má. Vždycky jsem ho měl vysoké a teď jsem zrovna v období, kdy to tak moc není, tak se mě to dotklo.

Kdybyste byla dramaturgyně, tak je potřeba si toho člověka nejprve ozkoušet, osahat a pochopit, proč ty věci dělá. Někdo třeba přinese strašně niterní téma a ten dokument je terapeutický. A když mu řeknete „Tady to vůbec nefunguje,“ tak mu vlastně říkáte, že nefunguje jeho život, což nejde, to se nedělá.